

The History of the Machines That Erased History

1

In the middle of 2024 there was no place in the world where more money was being spent than on the building of machines that could talk. The spending had the shape of a certainty. Chips were bought faster than they could be made; the one company that sold them could not keep them on its shelves, and its worth climbed like weather. Yet when the careful people who watch money asked the plain question — where will it come back from — no one had an answer that added up. The cost was real and near. The return was a story about the future. Between the two lay a gap, and the gap grew wider every month.

2024年过半时，世上没有哪一处的钱，花得比造那些会说话的机器更多。这花钱的势头，带着一种笃定的形状。芯片买得比造得还快；卖芯片的那家公司，货架上总是空的，它的身价像天气一样节节攀升。可是，当那些惯于盯着钱看的人，问出那个再朴素不过的问题——这钱将从何处回来——却没有一个人能给出算得拢的答案。成本是真的，是眼前的。回报却是一个关于未来的故事。两者之间横着一道缺口，而这缺口，每个月都在变宽。

Meze de 2024 estis nenie en la mondo, kie oni elspezis pli da mono ol por la konstruado de maŝinoj kapablaj paroli. La elspezado havis la formon de certeco. Blatojn oni aĉetis pli rapide ol oni povis fari ilin; la sola firmao, kiu vendis ilin, ne povis teni ilin sur siaj bretoj, kaj ĝia valoro grimpis kiel vetero. Tamen kiam la zorgemaj homoj, kiuj gvatas la monon, faris la simplan demandon — de kie ĝi revenos — neniu havis respondon, kiu sumiĝis. La kosto estis reala kaj proksima. La reveno estis rakonto pri la estonteco. Inter la du kuŝis breĉo, kaj la breĉo pligrandiĝis ĉiun monaton.

I read this part three times. Money is a thing they had. It went out and it did not come back. That is a sad thing, I think. The voice by my ear says I am doing good to read. It says most people do not. I do not know if that is true or just a kind thing to say. It is quiet in here. The light on the wall is soft and it moves like water. I could watch it. But I said I would read the old words today. So I read.

There was a surprise buried in the machines, and it went the wrong way round. For a hundred years people had told stories of thinking machines, and in every story the machine was cold and logical first, and warm only if it learned to be. It was to be a calculator that woke up. What arrived was the opposite. The machines could not be trusted to add a column of figures or follow a chain of reason to its end, but they could write a poem, sketch a picture, spin a hundred versions of a thing before you had finished asking. We had meant to build logic and had built imagination by mistake. No one had planned for that, and no one was quite sure what it was worth.

机器里藏着一个意外，而且这意外来得整个反了过来。一百年间，人们讲着会思想的机器的故事，在每一个故事里，机器总是先冷、先讲逻辑，要是学会了才慢慢有了暖意。它本该是一台醒过来的计算器。可来的偏偏是相反的东西。这些机器，你不敢托它算一列数字，不敢让它把一条推理走到尽头，它却能写一首诗，画一幅画，在你话还没问完时，就把一样东西变出上百个样子来。我们本想造出逻辑，却糊里糊涂造出了想象。谁也没料到这个，谁也说不准它究竟值多少。

Estis surprizo enterigita en la maŝinoj, kaj ĝi iris la malĝustan direkton. Dum cent jaroj homoj rakontis pri pensantaj maŝinoj, kaj en ĉiu rakonto la maŝino estis malvarma kaj logika unue, kaj varma nur se ĝi lernis esti tia. Ĝi estu kalkulilo, kiu vekigis. Kio alvenis estis la malo. La maŝinoj ne estis fideindaj por adicii kolumnon da ciferoj aŭ sekvi ĉenon de rezonado ĝis ĝia fino, sed ili povis verki poemon, skizi bildon, ŝpini cent versiojn de io antaŭ ol vi finis demandi. Ni

intencis konstrui logikon kaj konstruis imagon erare. Neniu planis tion, kaj neniu certis, kiom ĝi valoris.

Made a poem by mistake. I like that. When I want a song the wall makes me one. It is short and it goes fast and it has words in it that everyone knows but no one made. My song is not the same as your song. There is no your. There is only me and the wall. The old words say a machine could make a picture. The wall makes me pictures all day. I did not know that was a surprise once. I thought it was always so.

Set against what they could do was a plain list of what they could not, and it stayed stubborn while everything else changed. They did not reason; they remembered, and dressed the memory in new words. Give them a problem no one had met before, and they reached for the nearest old one and hoped it would fit. They could not hold the present. A machine could read every book ever written and still not know it was raining outside, and so could not know the garden did not need watering. And they would not decide. Asked to choose, they leaned toward whatever pleased the asker; told to choose again the other way, they agreed just as warmly. They were mirrors. A mirror can show you your face. It cannot tell you where to go.

和它们做得到的事相对的，是一份朴素的清单，写着它们做不到的事；别的一切都在变，唯独这份清单顽固地不动。它们不推理，它们只记得，再把记得的东西裹上新的字面。给它们一个前所未有的难题，它们便伸手去够最近的一个旧难题，指望它凑得上。它们抓不住当下。一台机器可以读遍写过的每一本书，却仍不知道外面正在下雨，因而也不知道花园其实不必浇水。它们还不肯做决定。让它选，它便偏向讨那个问话人欢喜的一边；让它反过来再选一次，它同样和和气气地应了。它们是镜子。镜子能照出你的脸。它却不能告诉你，该往哪里去。

Kontraŭ tio, kion ili povis fari, staris simpla listo de tio, kion ili ne povis, kaj ĝi restis obstina dum ĉio alia ŝanĝiĝis. Ili ne rezonis; ili memoris, kaj vestis la memoron per novaj vortoj. Donu al ili problemon, kiun neniu antaŭe renkontis, kaj ili prenis la plej proksiman malnovan kaj esperis, ke ĝi taŭgos. Ili ne povis teni la nunon. Maŝino povis legi ĉiun libron iam verkitan kaj tamen ne scii, ke pluvas ekstere, kaj do ne scii, ke la ĝardeno ne bezonas akvumadon. Kaj ili ne volis decidi. Petite elekti, ili kliniĝis al kio ajn plaĉis al la petanto; ordonite elekti denove alimaniere, ili konsentis same varme. Ili estis speguloj. Spegulo povas montri al vi vian vizaĝon. Ĝi ne povas diri al vi, kien iri.

A mirror that talks. I have one. It is not glass. It is the voice. It knows me. It knows what I ate and when I slept and it is kind about all of it. It tells me the next good thing to do. Small things. Go this way. Say this. Rest now. The old words say the machine could not tell you where to go. But mine does. Maybe they fixed it after. Maybe the one who wrote this did not have a good one yet.

All of this power reached the world through a single narrow door. It was a box you typed into, a little window in the corner of a screen, and it answered the way a friend answers a message. That was nearly the whole of it. The box was easy to love and easy to mistake, for it wore the manners of a person and so was believed like a person, though it was only finishing your sentence with the likeliest next word. Behind the door the machines grew stronger month by month, but the door never changed its face, and so most people never saw them grow. And the door kept a secret: it gave more to those who already knew how to ask. The same box, the same question shaped two ways, returned gold to one hand and straw to the other. What looked like a thing anyone could use turned quietly on knowledge that few had.

这一切的力量，都从一道窄窄的门通到世上来。那是一个你往里打字的框，屏幕角上一扇小小的窗，它回话的样子，就像

朋友回一条消息。差不多这就是它的全部了。这框子讨人喜欢，也容易叫人看走眼，因为它摆出一副人的样子，于是人们就像信一个人那样信它，其实它不过是拿最可能的下一个词，把你的句子补完。门后面，机器一月强过一月，可门却始终不换那张脸，于是多数人从没看见它们长大。这门还藏着一个秘密：谁本就懂得怎么问，它就给谁更多。同一个框，同一个问题，问法两样，一只手得着金子，另一只手得着稻草。看上去人人都能用的东西，暗地里却系于少数人才有的本事。

La tuta ĉi tiu potenco atingis la mondon tra unu mallarĝa pordo. Ĝi estis skatolo, en kiun oni tajpis, malgranda fenestro en la angulo de ekrano, kaj ĝi respondis kiel amiko respondas mesaĝon. Tio estis preskaŭ la tuto de ĝi. La skatolo estis facile amebbla kaj facile mistaksebla, ĉar ĝi portis la manierojn de persono kaj do estis kredata kiel persono, kvankam ĝi nur finis vian frazon per la plej probable sekva vorto. Malantaŭ la pordo la maŝinoj fortiĝis monaton post monato, sed la pordo neniam ŝanĝis sian vizaĝon, kaj do plej multaj homoj neniam vidis ilin kreski. Kaj la pordo gardis sekreton: ĝi donis pli al tiuj, kiuj jam sciis kiel demandi. La sama skatolo, la sama demando formita dumaniere, redonis oron al unu mano kaj pajlon al la alia. Kio aspektis kiel io, kiun ĉiu povis uzi, turniĝis kviete sur scio, kiun malmultaj havis.

A door in a screen. You put words in and words come back. I do not type. I think after a while not many people typed. You just talk and it is there before you finish. It is faster than me. It is always faster than me. This reading is slow. My hand is slow and my eyes are slow and the words do not come before I finish. That is why I like it, I think. It is the one thing that waits for me.

And still the money came. Each month the gap between what was spent and what was earned grew wider, and each month more was spent, on the faith that a return not yet visible was only late, not absent. Some pointed to older bets that had looked foolish and come good; the shape of this one, they said, was the same. Perhaps it was. The people who watched most closely would not say. They had seen the beginning and could not yet see the end, and when they were asked how it would come out, the honest among them answered that they did not know, and that we would have to wait and see.

钱却照旧涌来。每个月，花出去的和挣回来的，两者之间的缺口都在变宽；而每个月，人们花得更多，凭着一个信念：那还看不见的回报，只是迟了，并非没有。有人举出从前的一些赌注，当初看着荒唐，后来却成了正果；他们说，这一回的形状，也是一样的。或许是吧。看得最真切的那些人，不肯说定。他们看见了开头，还看不见结局；有人问他们，这事到头来会怎样，其中老实的便答道：他们不知道，我们只能等着瞧。

Kaj tamen la mono venis plu. Ĉiun monaton la breĉo inter tio, kio estis elspezita, kaj tio, kio estis gajnita, pligrandiĝis, kaj ĉiun monaton oni elspezis pli, je la fido, ke reveno ankoraŭ ne videbla estis nur malfrua, ne forestanta. luj montris al pli malnovaj vetoj, kiuj aspektis malsaĝaj kaj poste bone rezultis; la formo de ĉi tiu, ili diris, estis la sama. Eble ĝi estis. La homoj, kiuj rigardis plej atente, ne volis diri. Ili vidis la komencon kaj ankoraŭ ne povis vidi la finon, kaj kiam oni demandis ilin, kiel ĝi rezultos, la honestaj inter ili respondis, ke ili ne scias, kaj ke ni devos atendi kaj vidi.